

NWAMEY

Nwanəsə duniya ruk soŋe nwa drəwa ahn

Nwa pəgwala

Kabi anjavətik uyət diñite vahn fop duniya li gə nwa drəwa hni kəñəlahnək awa fəna yafədəna, irac nagahnini nkəni afaya fo, hnu satax gu risax duniya li,

Kabi anjavətik uhnənb do ikəya nwa drəwa ahn yojək nwa mət nwa kayax lə ciltahnəni vahn vi ntanwarhə li, naxayik fənali ntiya duniya hnile məkədəni vahn nəsendəni do kwətahnəni afaya fo, kabi anditədəni untakax gu rhobax, nwa nəse nwatac fəyahnik ye le ləbək fop nwəbal ahn,

Kabi anjavətik təfəka nkə inanw sanjəx le xərhedə nwa drəwa ahn, alewole gantə nkod pəcətahna unwet soŋe ga tanpik ma ga kərətəhnədə.

Kabi anjavətik, təfəka ndemali gantə nkwənahned igwərheł nwa yamana li,

Kabi anjavətik Sartə hna nwa yamana nwabə Nasio Ini nbək nəseni atamani soŋe nwa drəwa fondamanto ahn, soŋe diñite guntenax ahn, soŋe ikəñəlahn nwa drəwa vəsan gə və səval, do fana kabi pəyahnik amanwəni ndemaltini nkol ɲa njixahn xarhənkəw do ntixahni ilewole xodə gantə nkwənahned liberte.

Kabi anjavətik nwa Yamani vəle yəntahnika nkwərhełəni gə Organisasio nwa Nasio Ini, gantə nkwərhełəhnədəni idənənə nwa drəwa ahn gə nwa liberte fondamantal,

Kabi anjavətik xwəhna inaxan idanpo fo soŋe nwa drəwa gə nwa liberte, irac rhəndək ntəbi ilewole məkahni ntiyi ile rhəkwik,

Anbara cankafa

Pəyahnək Nwanəsə duniya ruk soŋe nwa drəwa ahna, nwəbə doli, ntiya hnaxayik ntini danpo vahn gə nwa yamani fop, gantə kod, alewole hnile nkentik hna, kwəta xakilili unwi Hnəsə, do ntinti fərə, gi karaŋ gə va kwəda, ndemalənti gantə njixahned xarhənkəw untənax nwa drəwa gə nwa liberte, ntiyi fana gə va kwəda nasional do internasional gantə njavətahnədə do ntixahnedə gantəwo gantə hnə nwa Yamani vəle ye manbrə gə və kandanp pər.

Artikl 1.

Ahno wo ahn nagədə afaya fo do vəhni fop kəñəlahnəni xwəhna diñite gə drəwa. Fop kwəhnani xakili gi ntanwarh, təfəka alewole ntihna ayəntanw gi ɲahn.

Artikl 2.

Alewole məkəðə kwəhnənda fop nwa drəwa gə nwa liberte nwale pəyahnək iyi Deklarasio, tēməsə yəkina ile nagik, nke avahn ma ayax, nke asəval ma asanə, yəkina anəsa tənwu, ma ikwətahn, politik lənwu ma inaxan idənwu, nke ma gəna avankəl, yəkina hnapul, hnile nagik ma ile nke.

Do fənali, yəkəðəna stati politik lənwu, drəwa ma sariya internasional ankəl antə nkəxahnik ahn arac, la ntəhni ankəl atac indepanda ye, ma kwəhnayik, tanpik tanpina va nkəya hna.

Artikl 3.

Ahn wo ahn tēfəka uwama, nkenti afaya lənwu do nbañi.

Artikl 4.

Ahn gəna le ranpəðe ; utanp ma igwaf aranp falewo fale fa nbañik.

Artikl 5.

Ahn gəna le rəkəðe kwəðənde, ma kərətəhnənde gə va kwəda va mēx ma vantə səfəhnək.

Artikl 6.

Alewo ale kwəhnak drəwa njəti hnilewole hna drəwa kwəhnak.

Artikl 7.

Tosə sariya hna kəñəlahnəni do kwəhnani drəwa sariya yan gantə kərhandəxəhni xara ahn pitina. Fop, drəwa rac fo kwəhnani agə pəgwəðəni piti ŋa.

Artikl 8.

Ahn wo ahn kwəhnak drəwa mēca nwa siridiksio nasional nwale rəfəka, agə ndəñanik soŋe nwa drəwa fondamanto nwadə njəfaka konstitisio ma sariya.

Artikl 9. Ahn gəna le fəladə ñoñ dina, cədi ma ntayi nkəl hna.

Artikl 10.

Ahn wo ahn kəñəlahnəntik, kwəhna drəwa nkwərhi bulunda uval lənwu nwa hnə tribinal le facək, le rufədəxa nwa drəwa gə nwa obligasio lənwu, ma rufahnədə tonse sariya hna bi toña mərəhnik.

Artikl 11.

1. Alewole nwacahnik
unwex anjəkədə xad ahn afacax xaafo age tribinal hna nuyik um nwenək mama njədahnik garanti defans ankaf antənwu ɲa.
2. Ahn wo ahn plaɖəna
soŋɛ uwɛx ma ile rhənkwiɲ njətətɛ wati ntɛ ntiyako ɲa gelohna unwɛx le plahnədə ahn tonse drəwa nasional ma internasional hna. Do fəna yədandena akwədə ntɛ ləbək antɛ yədahnəkəndɛ wati ntɛ ntiyik nwɛx urac.

Artikl 12.

Ahn wo ahn yəklɛdəna naŋɛti, nəsəhni kayətɛ tənwu ma tənkehni tɛrɛ lənwu hna, ma cəfəhnani do ndobəni. Alewole kwəhna drəwa nbañi gə sariya soŋɛ iyi sifa va ntiya, ant ñaki.

Artikl 13.

1. Ahn wo ahn kwəhna
drəwa nkarhələhnənd afaya fo do njəkələhna yənwa yamana wo yamana.
2. Ahn wo ahn kwəhna
drəwa krəna yamana wo yamana, la ntəhni antənwu ɲa, do nboka yamana lənwu hna.

Artikl 14.

1. Maxwəhnu age
kərɔtəhnədə, kwəhna drəwa njələhna hnile nkarhəd do nuya iyənwa vankəl vakanwarh.
2. Iyi drəwa kɔdəna
kwələhni age maxwəhnu tɛfədə kabi ahn ndanwək ma age ile vañik gə nwə namu Nasio Ini.

Artikl 15.

1. Ahn wo ahn tefoka
kwahnati nasionalite.
2. Ahn gena le nwajede
nasionalite penkwe fo.

Artikl 16.

1. Asaval ge asane, age
takeneny nkeny arhag ge jar, yekina hnenkə, nasionalite ma ikwetahn, kwahnani
drəwa le ñelandeni do kwahnani tere. Nwa drəwa nwa tac fo kwahnani age ntañani
hni ñele hna ma ge piteləni.
2. Iñel didena ge gena
vale yeləl va dənkwək.
3. Tere ya lebək ilewole ;
um ntiyahnək ankol, kwahnak drəwa bulunda ya ge guvernama pəxwətəni.

Artikl 17.

1. Ahn wo ahn, nke minu
fo ma nken ge vahn, kwahnak drəwa le njəkəlnand inkal.
2. Ahn kodena tēbi akifo
nkali idənwu.

Artikl 18.

Ahn wo ahn kwahnak drəwa le nəsañnəd afaya fo ile naxak gile kwetahnək ; soñe
drəwa rac, məkəd nwkəcəta afaya fo ikwetahn ma ile tamak, tufahn afaya fo ikwetahn
itac gile naxak, minu fo ma ge bulunda ya, ntehn cənwərh ma tose vahn, gi gabahn,
va ntiya ma nwankaji.

Artikl 19

Ahn wo ahn kwahnak drəwa le nəsañnəd afaya fo ile naxad, soñe rac kwahnak drəwa
le nkok kodena ndəñani soñe le naxad ma soñe le njəkəlnand, le nuyahnəd ma le
capəhnand ile nkwerhək gile njətək, gile nkwenak, gantə gantə təməse səf nkerina

Artikl 20

1. Ahn wo ahn kwəhna
drəwa ntintahneḁe xunbar ma le nbarentahneḁe gu jam fo.
2. Ahn kəḁena ndəni
forosima hna nbara.

Artikl 21

1. Ahn wo ahn kwəhna
drəwa nkenti asankaf va ntiya bulunda Yamana lənwu hna, nkəf um dənki ma
payəhni vahn vəle tahnək afaya lənwu.
2. Ahn wo ahn kwəhna
drəwa təkənənti gu satax ucankaf bulunda Yamana lənwu.
3. Imanw bulunda ya
xahnəndəḁ ucankaf ; wote hna njətəḁe imanw itac ; wote facax le rəkəḁe ntinde
wati wati ; wote rac ntide vahn va kəñəlahnəni do ayəntanw ant njəti, ma antəya
nkanwarh dānko wote ya ntiyi afaya fo.

Artikl 22

Alewole, kabi avə bulunda ya, kwəhna drəwa sekirite sosial le xwəhnaheḁe drəwa
ekonomik, sosial do kiltirel le nkəxahneḁ ahn parhi, le njixahneḁ xarhənkwa gə vantiya
vəv ankəl antənwu gə va kooperasio internasional, gantə caxələhnik hnapul nkəl wo
nkəl.

Artikl 23

1. Ahn wo ahn kwəhna drəwa le ntixahneḁ doku afaya lənwu fo gantə canək do
nəḁəḁəxa, nditəḁe fəna nwə taña ki fo ŋa.
2. Yara ahn pitina, fop kwəhnani drəwa le nuyahneḁəni cəs itac fo soḅe doku rac fo.
3. Alewole lid doku kwəhna drəwa nuyahn pəcosə saḅax le kəḁ pəxwətahn tərə
lənwu, nditahn rhobaxa ; age nbak cəs itac, kəḁ təkətahni vantiya proteksio
sosial va kanwarh.
4. Ahn wo ahn, kwəhna drəwa, gə vəyəntanw nbərəni ntini sindika do nbakəni gə
nwa sindika nwa xanwarh soḅe nwə bal hni.

Artikl 24

Ahn wo ahn kwəhnaƙ drəwa le njinəgahnəd ma nəxahnəd, soŋe rac təfəka ndəkwayi gante nbəyəd foku ka do nwa fac konse nwale rhəkwik cəse hna fəna nke wati wati.

Artikl 25

1. Ahn wo ahn kwəhnaƙ drəwa le njvəmahnadəxa hni nbahn idənwu, vankəya vantənwu do tərɛ lənwu hna, nke ile rokədə, ile sudədə, xwəhna acərɬ, ile yəhnande gilewole valkaya ; kwəhnaƙ drəwa ant məmahna age nuyana foku, age tesək, age nbərəmak, age tənəkək ucay, age ntafək maxwəhnu ma ge njok maxwəhnu, gorharhəna ile nkamahnəd, təməse gəna frə lənwu.
2. Yaxey ya gə fatax fa kwəhnani drəwa le ndemahnədeni minəhni. Fop vutax va, nagini hni ñəl ma nkəni vutax inca, drəwa le kərhahnədeni rac fo kwəhnani.

Artikl 26

1. Ahn wo ahn kwəhnaƙ drəwa le ntənkahnəd ikaraŋ. Ikaraŋ primer gə va ñəntanw va ndəkwerhəkw va cosahnədəna. Karaŋ primer forosima ye. Lanseñma təkniƙ e profesyonel təfəka təkəli ; alewole kədə tənəkənti va karaŋa va canƙaf va age məkək, ahn pitina.
2. I karaŋa təfəka njədahna alewole uwam do kwən idənən drəwa ahn gə nwə ntaña afaya fo. Təfəka pidəhnəhni vahn vi ankwərɬəla, itavəhnəl do gi ɲahnəl nwə yamana, nwa hnək gə nwa relisio fop. Təfəka nti fana, va ntiya nwa Nasio Ini gante njixahnəd xarhənkɔ soŋe ɣanwən urisa.
3. Nwa rəm gə nwa hnəm, drəwa sankaf kwəhnani ntə təhnandəni vəhni dənƙ sifa karaŋ ntə njədədeni vəranx hni.

Artikl 27

1. Ahn wo ahn kwəhnaƙ drəwa le njantahnədə afaya fo a nbət bulunda, ntiyanti nwə kayət do ntinti progrɛ siantifik gile wənək pər.
2. Ahn wo ahn kwəhnaƙ drəwa nbañəhni hnəŋax gə hnapul le wənək progrɛ siantifik hna, xakili gu yivax le ntik ya.

Artikl 28

Ahn wo ahn kwəhnaƙ drəwa ñənwəntahni bulunda hna do funiya li gante nkɔmahnad nwa drəwa gə nwa liberte nwanle fəyahnɪk deklarasio və gaki li.

Artikl 29

1. Ahn wo ahn, bulunda hna, kwəhnaƚ nwa devəwar nwadɛ nkək məkəɖina nti gɛ gɛna nbahn idənwu ɲi nkwamənəɖ do nkɛ afaya fo.
2. Vantiya nwa drəwa hna do hnu hnəfak soɲɛ nwa libɛrtɛ nwa lənwu hna, ahn wo ahn, gantɛ ndəkwiƚ sariya ka rəkəɖɛ ntintənde ɲjavətahni do ntənənahni nwa drəwa gɛ nwa libɛrtɛ vahn, gantɛ nəfahnəɖ vanƙɛya, uyənw ɖanko do nkwahnəni vahn fop gantɛ ndəkwiƚ demokrasi hna.
3. Nwa ɲi nwa drəwa gɛ nwa libɛrtɛ, kodɛna ntiyi ile nəpləhnahnəni gile ndəkweni nwa Nasio Ini.

Artikl 30

Nwadɛ xɛrik hnə deklarasio vɛ gaki yi, ahn kodina soɲɛ Eta, bulunda vahn ma ahn arhanpo, nkwɛcət nandahn vantiya vantɛ nkwancaklɛhnand nwa drəwa gɛ nwa libɛrtɛ nwadɛ hnəsik.

